

CIORAN

Caiete III

OPERA LUI CIORAN

SCRIERI ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Pe culmile disperării

ediția întâi – 1934 / prima ediție postbelică, Humanitas – 1990

Cartea amăgirilor

1936 / 1991

Schimbarea la față a României

1936 / ediție revăzută de autor – 1990

Lacrimi și sfinți

1937 / 1991

Amurgul gândurilor

1940 / 1991

Îndreptar pătimăș

Humanitas – 1991

SCRIERI ÎN LIMBA FRANCEZĂ

Précis de décomposition / *Tratat de descompunere*

Gallimard – 1949 / Humanitas – 1992

Syllogismes de l'amertume – 1952 / *Silogismele amărăciunii* – 1992

La Tentation d'exister – 1956 / *Ispita de a exista* – 1992

Histoire et utopie – 1960 / *Istorie și utopie* – 1992

La Chute dans le temps – 1964 / *Căderea în timp* – 1994

Le Mauvais démiurge – 1969 / *Demiurgul cel rău* – 1995

De l'inconvénient / *Despre neajunsul*
d'être né – 1973 / *de a te fi născut* – 1995

Écartèlement – 1979 / *Sfârtecare* – 1995

Exercices d'admiration – 1986 / *Exerciții de admirație* – 1993

Aveux et anathèmes – 1987 / *Mărturisiri și anateme* – 1994

Mon Pays / Țara mea

Humanitas – 1996

PUBLICISTICĂ, CORESPONDENȚĂ, CONVORBIRI

Singurătate și destin

Humanitas – 1992

Convorbiri

Humanitas – 1993

Scrisori către cei de-acasă

Humanitas – 1995

CIORAN

Caiete III

1969–1972

Traducere din franceză de
EMANOIL MARCU și VLAD RUSSO

Ediția a II-a

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta

IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIORAN, EMIL

Caiete / Cioran; cuvânt înainte: Simone Boué; trad.: Emanoil Marcu, Vlad Russo. – București: Humanitas, 2010
3 vol.

ISBN 978-973-50-2654-7

Vol. 3: 1969–1972. – ISBN 978-973-50-2657-8

I. Boué, Simone (pref.)

II. Marcu, Emanoil (trad.)

III. Russo, Vlad (trad.)

821.135.1-94

E. CIORAN

CAHIERS 1969–1972

© Éditions Gallimard, 1997

© HUMANITAS, 1999, 2003, 2005, 2010, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

1 ianuarie 1969

M-am plimbat între Étréchy și La Ferté-Alais. Ninsoare și ceață, o ceață atât de diafană că arborii păreau un fum încremenit. Rareori am văzut un peisaj atât de poetic. Totul era ireal — în plus, din cauza poleiului, pe drumuri nu era țipenie.

Am intrat într-un bistrou din Villeneuve-sur-Auvers, unde am auzit un șlagăr american (englezesc?), „Those were the days“, care, prin tonul lui elegiac, m-a tulburat mai mult decât era cazul.

Ieri-seară, la familia Corbin, ascultat concertul nr. 3 pentru pian și orchestră de Rahmaninov. În afară de câteva momente foarte frumoase, multă umplutură ce strică bucata. Devin tot mai puțin capabil să suport lungimile în muzică și, bineînțeles, în literatură. În afara celor foarte mari, toți umflă un text sau o bucată muzicală. Nu mai accept nimic din oficiu. Aproape pretutindeni, valori îndoielnice, false. În lume domnește neesențialul.

Nu mai pot să-l citesc pe Nietzsche și nici să-mi păstrez interesul pentru el. Mi se pare mult prea *naiv*. De mult am încetat să-l admir. Un idol mai puțin. Și el s-a complăcut în prolixitate, în umplutură, în ceșosul *grandios*.

Acum vreo trei ani, Pierre Oster, un tânăr poet, a venit să mă roage să scriu o prefață la volumul al șaselea din *Operele complete* ale lui Paulhan. Am refuzat. M-am gândit atunci că Paulhan îmi devenise dușman și nu l-am

mai întâlmit. Am spus în dreapta și-n stânga că ne-am cer-
tat, că Paulhan e un ins răzbunător.

Or, alaltăieri, mă întâlnesc cu Pierre Oster și-l fac mai
mult sau mai puțin răspunzător pentru această ceartă. Îl
întreb în ce termeni i-a prezentat lui Paulhan refuzul meu.
Îmi răspunde că nu-i spusese nimic, că Paulhan îi dăduse
câteva nume printre care al meu și că nu fusese informat
despre răspunsul meu negativ.

Țimp de trei ani am trăit cu gândul la răzbunarea lui
Paulhan, or această răzbunare nu era decât o idee plăsmuită
în mintea mea.

2 ianuarie 1969

„Viața mea e șovăiala în fața nașterii.“ (Kafka)

... E ceea ce am simțit întotdeauna.

Am o slabă memorie a oamenilor și locurilor. Atunci
cum să le rămân fidel? Fidelitatea presupune o memorie
bună. Memoria este condiția și temelia vieții morale.

Se poate spune de asemeni că memoria e baza tuturor sen-
timentelor rele, începând cu ranchiuna. Cine uită, cine *iar-
tă*? Cel cu memorie slabă, care nu *reține* toate jignirile.

Fidelitatea și resentimentul au aceeași bază. Cine este
capabil de una este capabil și de celălalt. Inapți pentru ele
sunt inșii incoerenți, frivoli, dezinvolți (*flusturatecii*). Ei nu
se lasă uciși pentru nimeni, și nuucid pe nimeni.

Când scriam în românește, mă gândeam că ar trebui să
scriu în altă limbă, în germană sau în franceză. Am optat
pentru franceză. Acum, după ce-am folosit-o atâția ani, aș
vrea s-o părăsesc și să mă îndrept spre engleză...

Îi ziceam adineaori lui Piotr Rawicz¹: „De îndată ce ai un
venit regulat, devii francez.“

¹ Născut în Ucraina, fost deportat la Auschwitz, Piotr Rawicz trăia
la Paris din 1947. Romanul său, *Le Sang du ciel* (Gallimard, 1961), scris
în franceză, a fost tradus în vreo zece limbi. A publicat de asemeni *Bloc-
notes d'un contre-révolutionnaire, ou la gueule de bois* (Gallimard, 1969).
S-a sinucis în 1982. Vezi și *Caiete II*, p. 31. (N.t.)

Nu e cazul lui, nici al meu — din păcate.

Îi spuneam apoi că este periculos să ai un cămin. Iată, eu, de când am un apartament am încetat să scriu. În condiții normale, trebuie să fii cel puțin epileptic ca să faci ceva *valoros*.

Nesiguranța e sinonimă cu dinamismul.

Mi se spune că ar trebui să țin cursuri la una din aceste facultăți înființate în ultima vreme. De acord. Dar ce fel de cursuri? De *neurastenie*? Este cam singura specialitate pe care aș putea s-o invoc și în care am dobândit oarece competență.

4 ianuarie

Sunt o natură profund necredincioasă și profund religioasă: sunt un om fără certitudini și aș putea spune, precum Celălalt, că împărăția mea nu e din lumea aceasta.

Mă gândesc la unii sau la alții dintre cunoscuții mei. Sunt oameni mai degrabă veseli, plini de viață, cel puțin în societate. Dacă însă le dai telefon, îi iei pe nepregătite: auzi o voce cavernoasă, o voce de spectru răgușit. Ce se întâmplă cu ei? Când sunt *adevărați*? În societate, sau în singurătate?

Omul care mi-a făcut cel mai mult rău este Valéry. Am avut naivitatea să cred, ca el, că limbajul e totul. O superstiție franțuzească, de altfel. Nu, limbajul nu e totul, e aproape nimic. Un Dostoievski sau un Tolstoi nu i-au dat nici o importanță. Dacă ai ceva de spus, o spui, asta-i tot. Căutarea *cuvântului potrivit* e un demers din cele mai vane. Saint-Simon n-a meditat asupra limbajului. Și totuși — sau mai curând: de aceea — e poate cel mai puternic scriitor francez. A medita asupra „scriiturii“ echivalează cu o castrare. Literatură de eunuci. Obsesia *expresiei* devirilizează.

Indiferent ce influență suporti, dacă ea se prelungește prea mult se dovedește sterilizantă și nefastă. Ura discipo-

lului împotriva maestrului e semn de sănătate. Nu devii tu însuți decât respingând influențele, cu condiția, bineînțeles, ca această respingere să izvorască dintr-o nevoie profundă, dintr-o chemare lăuntrică, iar nu din oboseală sau insolență (cum se întâmplă în cvasitotalitatea emancipărilor literare sau filozofice).

„M-ai învățat prea multe, n-am să ți-o iert niciodată“, murmură discipolul privind-și maestrul care se îndepărtează. A suferi o influență înseamnă a accepta ca altul să *lucreze* în locul tău.

Kafka: evreu și bolnav, adică de două ori evreu sau de două ori bolnav.

Dacă aș fi fost francez, cred că n-aș fi dat nici o atenție stilului. E drama veneticului să se gândească neîncetat că folosește o limbă ce nu-i aparține. Apoi, să trăiești într-o țară unde întorsătura frazei contează nu-i de natură să simplifice lucrurile.

„Stilul“ este minciuna însăși.

Oricare cititor e un parazit ce-și ignoră condiția.

Oricine poate *face* (ce cuvânt!) o carte. Și într-adevăr, aproape toată lumea încearcă și, de bine de rău, izbutește.

Însă o carte nu trebuie să expună ori să rezolve o problemă. O carte ar trebui să fie o provocare, o somație supremă, un ultimatum. Adresat cui? E un secret pe care doar autorul îl știe, dacă-l știe. Cvasitotalitatea cărților sunt inutile, căci tocmai acest secret le lipsește.

Ce este o *operă*? E modul în care X sau Y s-a luat de piept cu universul. — Dar nu s-a luat de piept câtuși de puțin! — Foarte bine. Atunci e vorba nu de operă, ci de producție. Iar să producă, poate oricine.

Trebuie să fac notița de prezentare pentru presă la *Demniurgul cel rău*. Or, tocmai am recitat — în diagonală —

primul capitol, care a dat titlul cărții. O înșiruire de proclamații găfâite, la jumătatea distanței între, să zicem, o epistolă a Sfântului Pavel (!) și un articol de ziar. O teologie de doi bani, dar care totuși a țâșnit din adâncul ființei mele.

Sângele care se urcă la cap la cea mai mică umilință, la cea mai mică rușine. Aceleași simptome ca în dorința de răzbunare.

Când trec prin fața unui cimitir, îmi zic: Iată un loc unde nu mai există nici ambiție, nici decepție, nici mâhnire, nici, nici...

Mi se va replica: nici fericire, nici bucurie etc. Dar ce sunt aceste urme ale paradisiului în comparație cu stigmatele atât de clare, atât de vizibile și atât de dureroase pe care le lasă orice formă de nefericire?

Orice ființă vie este ambițioasă: acesta e blestemul ei. Dacă simțim umilința și rușinea e pentru că suntem ambițioși. Nu sunt fericiți decât atunci când ambițiile mele dispar, ațipesc. Când se trezesc, neliniștea revine. Ceea ce numim *viață* este o stare de ambiție. Instinctul de conservare e tot ambiție, la nivelul cel mai de jos, cel mai comun. Cârțița care-și sapă galeriile este ambițioasă. Ambiția e pretutindeni, mai puțin pe chipul cadavrelor.

De îndată ce cobori în miezul lucrurilor, totul se face țăndări. Apoi nu se mai mișcă nimic.

7 ianuarie

Pe rue de l'Ancienne-Comédie se descarcă navete cu sticle de vin. Trece un vagabond și înhață una. Un polițai îl arestează. Vagabondul e beat criță și nu e decât 9 dimineața! Când polițaiul îl numește, de față cu asistența, „acest individ“, vagabondul răspunde ofuscat: „Individ, eu?“ — „Acest domn“, reia polițaiul.

Bețivanul avea un aer atât de decăzut că n-am putut simți față de el nici măcar o *tresărire* de milă.